

**TURVALLISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN LUOMINEN SEKÄ
YLLÄPITÄMINEN LASTEN JA NUORTEN
INSTRUMENTTIOPETUKSESSA**

Intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja

Seminaarityö
Kevät 2023
Julia Leskinen

Opettajan pedagogiset opinnot
Tampereen yliopisto

Kirjallinen työ
Taideyliopiston Sibelius-
Akademia,
Puhaltimien, harpun ja
lyömäsoitinten aineryhmä

TIIVISTELMÄ

Kirjallisen työn nimi	Sivumäärä
Turvallisen oppimisympäristön luominen sekä ylläpitäminen lasten ja nuorten instrumenttiopetuksessa Intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja	27
Tekijän nimi	Lukukausi
Julia Leskinen	Kevät 2023
Aineryhmän nimi	
Puhaltimien, lyömäsoitinten ja harpun aineryhmä	
<p>Tämän pedagogisen seminaaritutkielman tavoitteena oli kerätä monipuolisten lähteiden avulla yhteen intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja lasten ja nuorten instrumenttiopetuksen käyttöön. Teoreettisena viitekehyksenä on toiminut intersektionaalisen feministisen pedagogiikan yhteys instrumenttipedagogiikkaan. Tiedonhankintamenetelminä käytettiin aikaisempia feministisiä sekä musiikkipedagogiikan tutkimuksia, kirjoja sekä muita julkaisuja. Tutkimus toteutettiin narratiivisena kirjallisuuskatsauksena.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä oli selvittää, millaisia intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja voidaan hyödyntää instrumenttiopetuksessa ja millaisia haasteita instrumenttiopetuksessa on intersektionaalisen feministisen pedagogiikan näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuksesta selvisi, että intersektionaalisen feministisen pedagogiikan monet konkreettiset keinot ovat sovellettavissa instrumenttiopetukseen ja musiikinopetukseen. Instrumenttiopettajien erityislaatuinen asema lapsen ja nuoren elämässä sekä instrumenttiopetuksen muusta opetuksesta poikkeava kahdenkeskinen opetustilanne vaativat instrumenttiopettajalta erityistä osaamista kaikille turvallisen oppimisympäristön luomiseksi sekä oppilaiden oppimisen mahdollistamiseksi. Intersektionaalisen feministisen näkökulman avulla voidaan tuoda näkyväksi ja purkaa myös instrumenttiopetuksen maailmassa vallalla olevia valta-asemia.</p>	
Hakusanat	
feministinen pedagogiikka, instrumenttiopetus, instrumenttipedagogiikka, intersektionaalisuus, turvallinen oppimisympäristö	
Tutkielma on tarkistettu plagiaatintarkastusjärjestelmällä	
14.12.2023	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
1.1	Tutkielman tavoitteet ja keskeiset tutkimuskysymykset.....	5
1.2	Tutkielman rakenne.....	5
2	TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	Feministisen liikkeen aallot.....	7
2.2	Intersektionaalisuus feminismissä.....	9
2.3	Feministinen pedagogiikka	9
2.4	Turvallinen oppimisympäristö	11
2.5	Opettajan valta-asema	12
2.6	Instrumenttiopetus Suomessa.....	13
3	INTERSEKTIONAALISEN FEMINISTISEN PEDAGOGIIKAN KEINOJA	15
3.1	Opettajan roolin uudelleenajattelu	15
3.2	Kieli ja sanavalinnat opetuksessa.....	16
3.3	Opetuksessa käytettävä materiaali ja sen kyseenalaistaminen.....	17
3.4	Opetuksen yhdistäminen ympärillä olevaan elämään	18
4	POHDINTA	21

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Instrumenttiopettajalla on tärkeä rooli lasten ja nuorten viikoittaisessa arjessa. Vaikka minuuttimäärällisesti oppilaan soittotunti kestää yleensä puolesta tunnista tuntiin, se on useimman lapsen elämässä jopa ainoa hetki viikossa saada kodin ulkopuolisen aikuisen jakamaton huomio. Näin ollen instrumenttiopettajalla on suuri vastuu luoda oppimisympäristöstä turvallinen riippumatta lapsen tai nuoren taustoista, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisyydestä, vammattomuudesta, vammaisuudesta tai muusta. Soittotuntien keskiössä on luonnollisesti musiikki ja instrumentin soittamisen opettelu, mutta opettajan on tärkeä ymmärtää työn tuoma erityisesti yksilöllinen sekä yhteisöllinen vastuu kasvattajana, ei pelkkänä instrumenttiopettajana.

Tässä tutkielmassa keskityn intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keskeisiin kysymyksiin ja käsitteiden tutkimiseen sekä selvitän, miten kyseisen pedagogisen suuntauksen keinoja ja metodeja voidaan soveltaa lasten ja nuorten instrumenttiopetuksessa. Tuon mukaan myös omia kokemuksiani suomalaisen musiikkiopiston klassisen musiikin instrumenttiopettajana. Poikkeuksellisen intiimi opetustilanne kahdenkeskisillä soittotunneilla on saanut minut huomaamaan, miten pienilläkin sanavalinnoilla ja kommunikointitavoilla on merkitystä turvallisen oppimisympäristön luomiseksi. Sensitiivisyys ja oppilaan kuunteleminen ovat erityisen tärkeitä juuri instrumenttiopetuksessa, sillä opetustilanne on muusta poikkeava ja esimerkiksi luokkaopetustilannetta huomattavasti henkilökohtaisempi. Opetustilanteessa ja erityisesti yksilöopetuksessa opettajalla on merkittävä valtasuhde oppilaisiin, minkä tiedostaminen on välttämätöntä.

1.1 Tutkielman tavoitteet ja keskeiset tutkimuskysymykset

Tavoitteenani on tutkia ja jäsenellä jo olemassa olevia tutkimuksia tutkimusaiheestani sekä löytää konkreettisia keinoja ja metodeja instrumenttiopetuksen kentän käyttöön sekä vahvistaa näin myös omaa opettajuuttani. Instrumenttiopetusta käsittelevää tutkimusmateriaalia on tehty viime vuosina runsaasti, mutta intersektionaalisen feministisen pedagogiikan näkökulma puuttuu edelleen. Tutkimusaiheeni tuo kauttaaltaan uutta näkökulmaa sekä musiikkikasvatusalalle että itse instrumenttipedagogeille. Tutkimusmenetelmänä käytän narratiivista kirjallisuuskatsausta. Salmisen määritelmän mukaisen narratiivisen kirjallisuuskatsauksen laajan ja ei niin metodisten sääntöjen rajaaman aineiston avulla pystyn kuvaamaan tutkimusaiheeni tarpeeksi laaja-alaisesti sekä luokittelemaan ilmiön ominaisuuksia vaaditulla tasolla (Salminen, 2011).

Keskeiset tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja voidaan hyödyntää instrumenttiopetuksessa turvallisen oppimisympäristön luomiseksi?
2. Millaisia haasteita instrumenttiopetuksessa on intersektionaalisen feministisen pedagogiikan näkökulmasta?

1.2 Tutkielman rakenne

Käsittelen tutkielmassani ensimmäiseksi keskeiset käsitteet, kuten feminismin, intersektionaalisuuden, feministisen pedagogiikan, turvallisen oppimisympäristön ja opettajan valta-aseman sekä lopuksi instrumenttiopetuksen yleispiirteet Suomessa. Kolmanteen kappaleeseen olen koonnut neljä eniten lähteistäni esiinnoitettuja intersektionaalisen feministisen pedagogiikan aihealueita, joita voidaan hyödyntää parhaiten lasten ja nuorten instrumenttiopetuksessa.

Tiedonhaussa olen hyödyntänyt erilaisia tietokantoja, kuten Arsca, Uniarts-Finna, Google Scholar ja ProQuest, sekä aikaisempien opinnäytetöiden lähdeluetteloita. Hakutermeinä olen käyttänyt muun muassa termejä *feministinen pedagogiikka*, *feminist pedagogy*, *intersectional feminist pedagogy*, ja *feminist music education*.

2 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET

Laukkasen, Miettisen, Elonheimon, Ojalan ja Saresman (2018) mukaan feministinen pedagogiikka on suhteellisen nuori teoreettinen suuntaus, jota on kehitetty maailmalla 1980-luvulta lähtien ja Suomessa 1980- ja 1990-lukujen taitteesta lähtien. Tämän tutkimuksen toteutuksen kannalta on oleellista pureutua myös jossain määrin itse feminismin historiaan ja piirteisiin sekä tutkia jo olemassa olevaa tietoa instrumenttipedagogiikan ja feministisen pedagogiikan yhteyksistä.

2.1 Feministisen liikkeen aallot

Feminismillä tarkoitetaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän mukaan sukupuolittuneisiin valtasuhteisiin ja niiden yhteiskunnallisiin vaikutuksiin keskittyntä yhteiskunnallista analyysiä tai ajattelutapaa. Feminismillä pyritään purkamaan sukupuoleen perustuvia syrjiviä tai rajoittavia rakenteita sekä normeja. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

Malinowskan mukaan kulttuurikriitikot jakavat modernin feminismin historian neljään osaan, joista puhutaan aaltoina (Malinowska, 2020). Käsittelen seuraavaksi feministisen liikkeen tähänastiset neljä aaltoa maailmalla ja Suomessa voidakseni avata liikkeen yleispiirteitä ja yhdistää historialliset tapahtumat nykypäivän feministiseen pedagogiikkaan. Feminismin historia on äärimmäisen monivaiheinen, ja se on näkynyt eri tavoin eri puolilla maailmaa. Feministiset liikkeet ovat eronneet toisistaan muun muassa painotuksiltaan, taktiikoiltaan sekä tavoitteiltaan. (Bassnett, 1986.)

Feminismin ensimmäinen aalto edustaa feministisen aktivismin urauurtavaa vaihetta, joka levisi Euroopassa, Pohjois-Amerikassa, Egyptissä, Iranissa ja Intiassa 1800-luvun alusta alkaen (Malinowska, 2020). Tuolloin tavoitteina oli naisten poliittiset oikeudet, kuten äänioikeus ja oikeus asettua ehdolle vaaleissa. Myös tyttöjen koulutustason kohottaminen nähtiin tärkeänä tavoitteena. Suomessa ensimmäiset naisasianaiset järjestäytyivät hieman myöhemmin, 1880-luvulla. Naisasialiike yhdistyi kotimaassamme

muun muassa raittiusliikkeen, itsenäisyyspyrkimyksen ja työväenliikkeen kanssa. (Hantula, 2022.)

Feminismin toisen aallon ajatellaan alkaneen 1960-luvun lopussa, kun erityisesti Yhdysvalloissa entistä tiukempien sukupuoliroolien myötä naisten oli jätävä kotiin hoitamaan taloutta ja jälkikasvua. Feministinen liike vastusti tällaista jaottelua ja keskittyi vaatimaan keskiluokkaisten naisten mahdollisuutta osallistua työelämään ja hallita omaa omaisuuttaan. (Hantula, 2022.) Bowden ja Mummery tarkentavat, että Euroopassa toisen aallon feminismi yhdistyi opiskelijoiden protesteihin ja sodan vastaisiin liikkeisiin, kun taas Yhdysvalloissa feminismi kulki rinta rinnan mustien ihmisoikeuksien vaatimisen kanssa (Bowden & Mummery, 2009). Hantulan mukaan Suomessa aktiivisten naisasialiikkeiden päätavoite oli ehkäistä suomalaista yhteiskuntaa ajautumasta samanlaiseen amerikkalaisyhteiskuntaan naisista sortavaan järjestelmään (Hantula, 2022).

Kolmannen ja neljännen aallon määrittäminen on käyttämieni lähteiden mukaan haastavampaa, mutta joitakin erottavia tekijöitä löytyy. Siinä missä aikaisemmat kaksi aaltoa keskittyivät lähinnä naisten ja miesten välisiin eroarvoisuuksiin ja luokkayhteiskunnallisiin eroihin, kolmannelle ja neljännelle aallolle on tyypillistä intersektionaalisen näkökulman lisääminen. Avaan intersektionaalisuuden käsitettä lisää seuraavassa luvussa.

Uusimpien tutkimusten myötä myös merkittävin erottava tekijä tämän päivän feminismille eli neljännelle aallolle on sosiaalisen median rooli (Malinowska, 2020; Hantula, 2022). Malinowskan mukaan neljännelle aallolle keskeistä on myös myönteinen suhtautuminen sukupolvien (myöhäisen toisen, kolmannen ja neljännen aallon) väliseen keskusteluun yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Malinowska, 2020). Feminismin neljä aaltoa helpottavat laajan aiheen hahmottamisessa, mutta Malinowskan mukaan feminismin aaltoajattelua on myös kritisoitu ja pidetty ongelmallisena muun muassa sen historiallisen harhaanjohtavuuden ja termin poliittisen epäkäytännöllisyyden vuoksi (Malinowska, 2020).

2.2 Intersektionaalisuus feminismissä

Intersektionaalisuus tulee latinankielisistä sanoista *inter*, mikä tarkoittaa välissä olemista, kun taas *secti*llä tarkoitetaan leikkaamista. Feministisessä pedagogiikassa termi intersektionaalisuus viittaa risteyskohtaan (englannin kielen sana *intersection* tarkoittaa tienristeystä). (Laukkanen ym. 2018.) Intersektionaalisuus on mustan feministin ja juristin Kimberlé Crenshawn kehittämä termi, jota hän käytti ensimmäisen kerran artikkelissaan vuonna 1989. Hän argumentoi, että eriarvoisuus on moniperustaista ja riippuu siitä, kuinka moneen sorrettiun ryhmään ihminen kuuluu. (Crenshaw, 1989.)

Laukkanen, Miettinen, Elonheimo, Ojala ja Saresma määrittelevät intersektionaalisuuden teoreettiseksi suuntaukseksi, jossa painotetaan yksilöiden ja ryhmien välisiä eroja sekä erojen risteytymistä (Laukkanen ym. 2018). Nykytiedon valossa ei riitä, että keskitymme pelkästään sukupuolten väliseen problematiikkaan, vaan on oleellista huomioida myös muut taustalla vaikuttavat elementit. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määritelmän mukaan intersektionaalisessa ajattelussa eriarvoisuutta luovat sukupuolen lisäksi muun muassa ihmisen etnisyys, seksuaalinen suuntaus, yhteiskuntaluokka, ikä, katsomus, ruumiin muoto sekä kyvykkyys. Henkilö voi olla samaan aikaan etuoikeutettu esimerkiksi sukupuolensa ja ihonväriensä puolesta, mutta kokea syrjintää seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022.) Intersektionaalisuudella voidaan tuoda näkyväksi päällekkäisten eriarvoisuutta luovien ominaisuuksien yhteisvaikutuksia ja näin auttaa huomioimaan jokaisen ihmisen moniulotteisuus. Myös vallan ja hierarkioiden ymmärtämiseksi intersektionaalisuudella on tärkeä asema, kun pyrimme kohti sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa musiikkikasvatusta ja maailmaa. (Koskela, 2023.)

2.3 Feministinen pedagogiikka

Feministinen pedagogiikka on moniääninen ja itseään alati korjaava feministiseen tutkimukseen pohjautuva tieteenala (Laukkanen ym. 2018). Laukkanen, Miettinen, Elonheimo, Ojala ja Saresma määrittelevät feministisen pedagogiikan olevan feministisen tutkimuksen ohjaamaa ymmärrystä opettamisesta ja ohjaamisesta sekä

opettamisen käytäntöjä ja tapoja. Feminististä pedagogiikkaa voidaan pitää myös yhtenä kriittisen pedagogiikan muotona, jonka erityisenä intressinä on tarkastella sukupuolen problematiikkaa opetuksessa (Laukkanen ym. 2018). Kriittinen pedagogiikka käsittelee erityisesti yhteiskuntaluokkien välisiä epäoikeudenmukaisuuksia. Girouxin ja McLarenin mukaan kriittisen pedagogiikan yksi tärkeistä ajatuksista on, että opettajilla ja ”muilla muutokseen tähtäävillä intellektuelleilla” on eettinen vastuu kieltä ja toimintatapoja valitessaan (Giroux & McLaren, 2001). Sanavalinnoilla ja erilaisilla opetuskeinoilla on siis paljon valtaa ja merkitystä yhdenvertaisen opetuksen luomiseksi.

Laukkasen ja muiden mukaan toinen feministisen pedagogiikan keskeinen piirre on oppilaan oman kriittisen ajattelun rohkaisu ja tiedon tuottaminen yhdessä opettajan ja kanssaoppijoiden kanssa (Laukkanen ym. 2018). Erityisesti länsimaisen taidemusiikin piireissä on edelleen syvälle juurtunut ajatus niin kutsutusta mestari ja kisälli -traditiosta. Instrumenttiopettaja nähdään perinteisesti jopa kyseisen instrumentin ”guruna”, ja opettajan käyttämät opetusmenetelmät jäävät helposti kyseenalaistamatta.

Feministisen pedagogiikan historiaa tutkittaessa on mahdotonta olla mainitsematta Paul Freirea tai bell hooksia. Feministisen pedagogiikan katsotaan monien lähteiden mukaan saaneen alkunsa brasilialaisen Freiren kirjoitusten pohjalta. Alun perin 1968 julkaistu teos *Pedagogia do oprimido* (suomennettu 2005 *Sorrettujen pedagogiikka*) käsittelee pedagogiikkaa sorron näkökulmasta ja tuo esiin vallan epätasaisen jaon kasvattajien sekä kasvatettavien välillä. Freiren mukaan sorrettujen täytyy myös itse olla mukana kehittämässä pedagogiikkaa voidakseen vapautua sorrosta (Freire, 2005). Nykypäivän pedagogiikan valossa sorretuista puhuminen voi kuulostaa voimakkaalta, mutta Freiren ajatuksia on helppo liittää myös instrumenttipedagogiikan maailmaan esimerkiksi kyseenalaistamalla opettajan yksipuolinen valta luokkahuoneessa sekä korostamalla oppilaan oman äänen kuulumista opetuksessa. bell hooks tuo julkaisuissaan esiin erityisesti mustien naisten kokeman syrjinnän yhteiskunnassa. hooksin mukaan kasvatus, joka tähtää vapauden toteutumiseen, rakentuu sen ympärille, miten auktoriteetti ja valta ilmenevät luokkahuoneessa (hooks, 1994). Tämän ajatuksen pohjalta myös instrumenttiopetuksen valtarakenteita täytyy kyseenalaistaa vapauden toteutumiseksi.

Feminististä tutkimusta tehdään kasvavassa määrin, mutta edelleen moniin muihin tieteenaloihin verrattuna vähäisesti. Ylitapio-Mäntylän, Vaattovaaran, Jauhaisen ja

Lahelman mukaan Suomessa kuitenkin esimerkiksi kasvatustieteen alan feministinen tutkimus on kansainvälisesti arvostettua. Sen myötä olemme saaneet kokonaan uusia näkökulmia muun muassa sukupuolen, seksuaalisuuden ja muiden erojen tutkimiseen tuotteliaasti. (Ylitapio-Mäntylä, Vaattovaara, Jauhiainen & Lahelma, 2017.)

2.4 Turvallinen oppimisympäristö

Turvallisesta oppimisympäristöstä on tullut eräänlainen muoti-ilmaisu nykypäivän pedagogisessa keskustelussa. Kuitenkin tarkempi tutkimus siitä, millainen on turvallinen oppimisympäristö ja kuinka sellainen luodaan, on vaillaista. Heikinheimon mukaan tutkimusta on tehty jonkun verran esimerkiksi akateemisesta oppimisympäristöstä ja erityisesti opettajien ja ohjaajien näkökulmasta (Heikinheimo, 2009).

Holley ja Steinerin mukaan turvallisella oppimisympäristöllä ei tässä kontekstissa tarkoiteta fyysistä turvallisuutta, vaan ympäristöä, jossa oppija voi turvallisesti ilmaista itseään ja tuoda esiin omia mielipiteitään, silloinkin kun ne eroavat ohjaajan tai opettajan omasta henkilökohtaisesta ajattelusta (Holley & Steiner, 2005). Brill kirjoittaa turvallisesta oppimisympäristöstä seuraavaa: ”Opettajan on voitava taata turvallinen oppimisympäristö ruokkiakseen oppilaidensa mielikuvitusta ja johdatellakseen oppilaansa taitavan pedagogiikan myötä ottamaan myös riskejä turvallisessa ympäristössä” (Brill, 2021, 49). Sutela nostaa esiin opettajan läsnäolon ja oppilaiden kokonaisvaltaisen kohtaamisen merkityksen turvallisen tilan luomiseksi (Sutela, 2022).

Turvallinen oppimisympäristö vaikuttaa tutkimusten mukaan suoraan oppijan keskittymis- ja oppimiskykyyn sekä opittaviin asioihin. Muun muassa toisten oppijoiden ajatusten ja näkökulmien omaksuminen on tutkimusten mukaan ollut mahdollista vain turvallisessa oppimisympäristössä. (Holley & Steiner, 2005.) Heikinheimon mukaan opettajan tai ohjaajan auktoriteetin kyseenalaistaminen voidaan kokea jopa inspiroivana, jos opetustilanne on turvallinen ja kaikenlaisille äänille avoin: kun musikaalisen ja pedagogisen ongelman ratkaisemiseksi tunneilla ollaan avoimia myös vastakkaisille mielipiteille, jopa ne, jotka haastavat opettajan auktoriteetin, voivat kokea tilanteen inspiroivaksi ja nautittavaksi (Heikinheimo, 2009). Useiden lähteiden mukaan opettajien täytyy myös osata kuunnella oppilaitaan ja ottaa kriittisesti huomioon oman positionsa

luonne ja politiikka voidakseen luoda tilan, jossa kaikilla on mahdollisuus tuoda oma mielipiteensä esiin ja samalla myös otettava vastuu mielipiteensä vaikutuksista (Brody, 1995; Toom, Husu & Tirri, 2015). Hendricks puolestaan kirjoittaa, että vain jos valta jakautuu tasan kaikkien osapuolten kesken, on mahdollista luoda luokkahuone, joka pohjautuu kasvuun ja uudenlaiseen yhteisymmärrykseen (Hendricks, 2018).

Niiden metodien vaikutukset, joita opettaja käyttää turvallisen oppimisympäristön luomiseksi, saattavat kuitenkin vaihdella oppilaiden taustojen mukaan (Holley & Steiner, 2005). Holleyn ja Steinerin tutkimuksessa ilmeni muun muassa, että rodullistettujen oppilaiden mielestä oli ehdottoman tärkeää, että opettaja toi keskusteluun mukaan sosiaaliset identiteetit. Sen sijaan valkoiset oppilaat eivät maininneet aiheen olevan ollenkaan tärkeä sen kannalta, kokevatko he tilan turvallisena. (Holley & Steiner, 2005.) Opettajan on siis tärkeä voida kehittää opetusmetodejaan aina myös oppilaidensa taustat huomioiden.

2.5 Opettajan valta-asema

Opettajalla ja kasvattajalla on aina huomattava valta-asema oppilaisiinsa nähden. Intersektionaalisen feministisen pedagogiikan tavoitteet erilaisten valta-asemien tiedostamiseksi ja murtamiseksi auttavat opettajia ymmärtämään paremmin opettajuuttaan ja asemaansa. (Koskela, 2023.)

Opettajan valta-asemaa on tärkeää tutkia itse vallan kohteen näkökulmasta. Sutelan mukaan valta-asetelmaan liittyy aina vallan kohteen eli haavoittuvassa asemassa olevan henkilön luottamus siihen, että hänen hyvinvointiaan ja kasvuaan edistetään (Sutela, 2022). Oppilas ei useinkaan voi vaikuttaa opettajavalintaansa, jolloin opettajan on pystyttävä ammattitaidollaan vastaanottamaan jokainen oppilas yksilönä ja luomaan tila, jossa jokainen saa olla oma itsensä.

Opettajan tulisi uskoa jokaisen oppilaan kykyihin ilman ennakkoluuloja sekä kunnioittaa jokaisen oppilaan ihmisarvoa. Pedagogisesti eettisessä opetuksessa opettaja ei pakota oppilaitaan oppimaan vaan osallistaa heidät ajattelemaan ja luomaan omia johtopäätöksiään. (Koshmanova & Ravchyna, 2019.) Tähän perustuu myös nykyään

vallalla oleva konstruktivistinen oppimiskäsitys, jonka mukaan oppija on aktiivisessa asemassa luomassa uutta tietoa ja kokemuksia jo tietämänsä pohjalta (Tynjälä, 1999). Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan opettajan rooli on toimia ohjaavana osapuolena ja oppimisen mahdollistajana (Olusegun, 2015).

Instrumenttiopetuksessa konstruktivistinen oppimiskäsitys näkyy esimerkiksi harjoittelutekniikoiden opettelussa. Opettajan on tarjottava oppilailleen riittävän paljon erilaisia työkaluja soittotunneilla, jotta oppilaat voivat hyödyntää oppimiaan tekniikoita myös instrumentin kotiharjoittelussa. Tässä suhteessa musiikkiharrastus ja erityisesti instrumenttiopetus ovat erityisiä, sillä oppilaan itsenäinen työskentely jatkuu myös kotona.

2.6 Instrumenttiopetus Suomessa

Instrumenttiopetusta ja erityisesti lasten ja nuorten musiikin yksilöopetusta on tutkittu verrattain vähän. Yhdenvertaisuus sekä feministinen pedagogiikka ovat pinnalla olevia aiheita koulumaailmassa, mutta instrumenttiopetus on vielä toistaiseksi jäänyt osittain kiinnostuksen ulkopuolelle.

Suomessa on yli 66 000 taiteen perusopetukseen osallistuvaa lasta ja nuorta (Opetushallituksen selvitys, 2020). Näistä suurin osa saa kahdenkeskistä opetusta instrumenttiopettajaltaan. Opettajan valta-aseman korostuminen ja opetustilanteen intiimiys vaatii siis lähempää ja kriittistä tarkastelua. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelmassa ei viitata feministiseen pedagogiikkaan suoraan, mutta opetus määritellään seuraavasti:

Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus tukee ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä. (Opetushallitus, 2017.)

Opetushallitus määrittelee instrumenttiopetukseen kuuluvan laajasti erilaisia osa-alueita, kuten instrumentin tuntemusta, soittotekniikoiden harjoittelua, harjoittelutekniikoiden

opettelua, musiikin merkintätapojen ymmärtämistä ja lukemista, esiintymistaitojen- ja yhteismusisointitaitojen kehittämistä sekä omien musiikillisten ideoiden luomista ja esiintuomista (Opetushallitus, 2017).

Suomessa on siirrytty jo vuoden 1994 taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppilaslähtöiseen pedagogiikkaan. Oppilaslähtöisessä pedagogiikassa oppiminen nähdään kaksisuuntaisena tapahtumana verrattuna aikaisempaan opettajalähtöiseen pedagogiikkaan, jossa vain oppilas nähdään opetusta vastaanottavana osapuolena. (Opetushallitus, 2010.) Elonheimon ja muiden määritelmän mukaan opiskelijalähtöisyys feministisen opetusajattelun näkökulmasta tarkoittaa, että opiskelijoita haastetaan kyseenalaistamaan, katsomaan eri näkökulmasta ja refleктоimaan kriittisesti (Elonheimo ym. 2022).

Heikinheimon mukaan oppilaslähtöisen pedagogiikan on todettu selkeästi motivoivan ja rikastuttavan oppilaan musiikkiharrastusta verrattaessa sitä opettajalähtöiseen pedagogiikkaan (Heikinheimo, 2009). Bremnerin, Sakatan ja Cameronin tutkimuksessa oppilaslähtöisestä opetuksesta ilmeni, että oppilaista yli 80 prosenttia koki opetuksen olleen miellyttävämpää kuin aikaisemmin ja oppimisympäristön muuttuneen radikaalisti positiivisemmaksi. Tutkimuksessa ilmeni myös, että oppilaslähtöisellä opetuksella oli positiivisia vaikutuksia myös opettajien kokemuksiin omasta tehokkuudestaan ja vaikuttavuudestaan. (Bremner, Sakata & Cameron, 2022.)

Instrumenttiopetusta koskeva tutkimus on aikaisemmin keskittynyt lähinnä opettajan näkökulmaan tai vaihtoehtoisesti opetuksen tehokkuuden todentamiseen oppilaiden menestystä tutkimalla. Tutkimuksia on tehty myös esimerkiksi opettajien omista mieltymyksistä koskien opetusmetodeja (Heikinheimo, 2009). Aikaisempia tutkielmia voisi kuitenkin kritisoida oppilaan näkökulman puuttumisesta, ja feministisen pedagogiikan näkökulmasta oppiminen on määritelty suppeasti.

3 INTERSEKTIONAALISEN FEMINISTISEN PEDAGOGIIKAN KEINOJA

Käsittelen tässä luvussa lähteistäni eniten esiin nousseita intersektionaalisen feministisen pedagogiikan keinoja, joita voidaan hyödyntää myös lasten ja nuorten instrumenttiopetuksessa. Seuraavat aiheet korostuivat lähteissäni eniten: opettajan roolin uudelleenajattelu, kieli ja sanavalinnat opetuksessa, opetuksessa käytettävä materiaali ja sen kyseenalaistaminen sekä opetuksen yhdistäminen ympärillä olevaan elämään.

3.1 Opettajan roolin uudelleenajattelu

Feministisen pedagogiikan tutkimuksia tarkasteltaessa yksi eniten esiin nouseva teema on opettajan roolin uudelleenmäärittely (Toom ym. 2015; Laukkanen ym. 2018; Elonheimo ym. 2022). Aikaisemmin vahvana auktoriteettina ja jopa lasten fyysisenä kurittajana toimineen opettajan rooli on muuttunut valtavasti nykypäivän pehmeämpien kasvatustapojen ja uusimpien kasvatusalan tutkimustulosten myötä.

bell hooksin kirjoitukset osallistavasta pedagogiikasta murtavat ajatuksen opettajasta tiedon välittäjänä ja oppilaista tiedon vastaanottajina. hooksin mukaan keskeistä on vallan jakaminen ja tilan antaminen opiskelijoiden omille kokemuksille. (hooks, 1994.) Instrumenttiopetuksessa opettajan rooli on perinteisesti ajateltuna verrattavissa alan asiantuntijaan. Tämä väistämättä epätasapainoinen valtasuhde kahdenkeskisessä opetustilanteessa vaatii erityistä herkkyyttä instrumenttiopettajalta.

Elonheimon ja muiden mukaan valtarakenteisiin sekä yhteiskunnassa painottuviin arvoihin ja ideologioihin pohjautuvat yhteiskunnallisen keskustelun pohjavirtaukset muokkaavat pedagogiikkaa sekä koulujärjestelmää (Elonheimo ym. 2022). Koskelan mukaan julkisesti rahoitetuilla ja kasvatusta tarjoavilla instituutioilla, kuten musiikkiopistoilla, on suuri vastuu siinä, että järjestelmää viedään entistä yhdenvertaisempaan ja moniäänisempään suuntaan (Koskela, 2023).

3.2 Kieli ja sanavalinnat opetuksessa

Kieli on laaja osa kulttuuriamme, ja myös musiikinopetuksessa kielellä ja sanavalinnoilla on suuri merkitys. Opettajan tai ohjaajan omat arvot ja asenteet välittyvät kielen kautta myös opetettaville, ja erityisesti lasten ja nuorten kanssa työskentelevien pedagogien on tärkeä tiedostaa omat ennakkoluulot sekä etuoikeutensa. Opettajan ennakkoluulot saattavat tulla esiin opetustilanteissa esimerkiksi epäsuorana rasistisena puheena (Yle, 2016). Opetushallituksen ohjeistuksessa opettajan sanavalinnoista kirjoitetaan seuraavasti:

Opettajan äänenpainot, eleet ja sanavalinnat ovat merkkejä, joita jokainen lapsi tulkitsee oman persoonallisuutensa ja elämäntilanteensa pohjalta. Kun opettaja rohkaisee oppilaitaan ottamaan kantaa ja kysymään, noista merkeistä syntyy lapsille rakenteita ja merkityksiä. (Opetushallitus, 2016.).

Kielellisillä valinnoilla on suuri merkitys erityisesti omaa identiteettiään yhä etsiville lapsille ja nuorille. Lehtosen mukaan opettajan on hyödyllistä tunnistaa oman kielenkäytön ja sanavalintojen vaikutus opetuksessa, ja hänen mukaansa jo pienillä muutoksilla puheessa voidaan lisätä moninaisuuden huomioonottamista (Lehtonen, 2010). Heteronormatiivisuuden, valkoisuuden tai esimerkiksi sukupuolen binäärisyyden olettaminen opetuksessa on vahingollista sekä marginaaliin jäävien että muiden oppilaiden moninaisuuden tunnistamisen sekä tätä myötä kaikille turvallisen tilan luomisen kannalta (Seta, 2021).

Opettaja on aktiivisessa roolissa kielitietoisena toimijana, ja hänellä on aina vastuu mukailla omaa opetustaan ja vuorovaikutustaan vastaamaan oppilaiden tarpeita. Opettajan on myös ymmärrettävä, ettei kielellisten ilmaisujen ymmärtäminen ole kaikille oppilaille yhtä helppoa. (Honkko & Skinnari, 2020). Musiikinopetuksessa kielellä on erityinen merkitys, koska opettajan täytyy etsiä sopivaa sanastoa kuvailemaan abstrakteja aiheita ja ilmaisemaan tunteita. Honkon ja Skinnarin mukaan kielellä on myös tärkeä rooli luovuuden mahdollistajana (Honkko & Skinnari, 2020). Instrumenttiopettajan on tärkeä voida käyttää luovasti kieltä osana opetusta ja kannustaa myös oppilaitaan tekemään samoin.

Yhteiskunnan luomat sisäistetyt asenteet muun muassa maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta näkyvät musiikinopetuksessa, kun käytetään sukupuolittuneita ilmaisuja, kuten ”soittaa herkästi kuten tyttö” vs. ”voimakkaasti kuten poika”. Tällaisilla ilmaisuilla on opetuksessa yllättävän merkittäviä ja pitkäaikaisiakin seurauksia. Usein ”pojat” uskaltavat esimerkiksi puhaltaa reilummin instrumenttiin tai käyttää jouta voimakkaammin, kun taas ”tytöt” saattavat varoa kovempia otteita, jolloin tietyt soittoteknilliset aspektit vaikeutuvat.

Kielitietoisella opetuksella on erityisesti merkitystä yhä monikulttuurisemmassa Suomessa (Opetushallitus, 2017), ja myös instrumenttiopettajan täytyy ottaa huomioon oppilaidensa monipuoliset taustat kielellisiä ilmaisuja valitessaan. Honkon ja Skinnarin mukaan hyvien kielitieteisten käytänteiden mallintaminen ja jakaminen turvaavat ensisijaisesti oppilaan oppimista ja hyvinvointia, mutta sillä on todettu olevan vaikutusta myös opettajan varmuuteen ja voimaantumiseen (Honkko & Skinnari, 2020).

3.3 Opetuksessa käytettävä materiaali ja sen kyseenalaistaminen

Länsimaisen taidehistorian sekä musiikin kirjoitetun kaanonin yksipuolisuus ja muiden kuin valkoisten miesten äänen puuttuminen (Kärjä, 2022) antaa nykypäivän musiikkipedagogille tärkeän tehtävän opetusmateriaalin valinnassa ja kyseenalaistamisessa. Sillä on väliä, kenen säveltämää musiikkia me soitamme tunneillamme, kenen levytyksiä ja videoita näytämme oppilaillemme tai millaista opetusmateriaalia käytämme instrumenttiopetuksessamme.

Opettajan on tärkeä pohtia, kuinka mahdollisesti representaatioltaan yksipuolista materiaalia voisi laajentaa. Koskela ehdottaa, että tätä voi pohtia yhdessä myös oppilaiden kanssa. (Koskela, 2023.) Varsinkin musiikkiharrastuksessaan pidemmällä oleville on luontevaa ja tärkeää opettaa myös, kuinka he voivat itse löytää kaanonin ulkopuolista musiikkia ja näin ollen tuoda uutta mielenkiintoista soitettavaa soittotunneille. 1900-luvun lopulta lähtien on tutkittu yhä enenevässä määrin esimerkiksi naisten, vammaisten tai seksuaalivähemmistöön kuuluvien säveltämää klassista musiikkia, ja uusiin teoksiin tutustuminen soittotunneilla toimii luontevana tapana käsitellä länsimaisen klassisen musiikin yksipuolista historiaa.

Kun käytetään inklusiivista opetusmateriaalia, myös opettajan työ helpottuu. Moninaisuudesta puhumisesta tulee luontevaa opetustilanteissa, ja turvallinen tila toteutuu, kun jokaisen oppilaan oma identiteetti ja alkuperä tulee hyväksytyksi. (Toivonen, 2018.) Instrumenttiopetuksen maailmassa opettajana tulee edelleen vastaan erilaisia ennakkoluuloja esimerkiksi eri soitinryhmiä sekä soittajan oletettua sukupuolta kohtaan. Oppilaiden vanhemmista lähtien saatetaan kyseenalaistaa esimerkiksi ”tyttöjen” mahdollisuutta aloittaa suuremman puhallininstrumentin soittaminen tai ”pojille” tarjotaan automaattisesti maskuliiniseksi ajateltuja instrumentteja, kuten rumpuja tai kitaraa. Tällaiset asenteet ovat syvälle juurtuneita ja osoittavat, miten tärkeää on tuoda esiin mahdollisimman inklusiivista representaatiota myös musiikinopetuksessa.

3.4 Opetuksen yhdistäminen ympärillä olevaan elämään

Lasten ja nuorten kanssa instrumenttiopetuksessa opetellaan paljon muutakin kuin musiikkia ja instrumentin käsittelyä. Musiikki toimii viitekehystenä muiden aiheiden käsittelyssä, ja musiikkipedagogilla on soittotunneilla oiva tilaisuus rohkaista oppilasta tuomaan omia ideoita esiin ja ajattelemaan kriittisesti.

Musiikkiharrastus, kulttuuri ja taide eivät ole elämästä irrallisia olevia asioita (Koskela, 2023). Instrumenttiopetuksessa muovataan uusia tulevia kulttuurin luoja ja kuluttajia. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on kirjattu seuraavasti: ”Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteena on elinikäisen taidesuhteen ja kulttuurisen osallisuuden edistäminen” (Opetushallitus, 2017). Instrumenttiopettajan on tärkeä tuoda pedagogisella osaamisellaan esiin musiikin ja kulttuurin merkitys yhteiskunnassamme, ja oppilaille on luotava mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ympäristöönsä musiikkiharrastuksellaan. Hyvä esimerkki tällaisesta paikallisesta kulttuurisesta vaikuttamisesta on lasten ja nuorten konsertoiminen musiikkiopiston ja konserttisalien ulkopuolella, kuten sairaaloissa, vanhainkodeissa ja päiväkodeissa. Myös oppilaiden omia ideoita paikalliskulttuurin kehittämisestä on tärkeä tukea ja näin laajentaa samalla musiikkiopiston toimintaa ja yhteiskunnallista toimijuutta.

Instrumenttiharrastus kehittää lapsen ja nuoren sosiaalisia kykyjä ja tunteita, kuten empatiakykyä. Lukuisten tutkimusten mukaan musiikkiharrastuksesta on hyötyä myös

koulumaailmassa muun muassa kielellisten taitojen, muistin sekä tarkkaavaisuuden kehittyessä (Tervaniemi, Huotilainen, Putkinen & Saarikivi, 2015.) Säännöllisen harjoittelun myötä soittotunneilla opetellaan myös pitkäaikaista sitoutumista sekä mahdollistetaan oppilaalle tärkeitä onnistumisen kokemuksia. Sutelan mukaan opettajan tärkeimpiä tehtäviä ovatkin oppilaan oppimisen ja kasvun edistäminen (Sutela, 2022). Instrumenttiopetuksessa on vahvasti potentiaalia yleiseen kasvatukselliseen tukeen lapsen ja nuoren elämässä.

Elonheimon ja muiden mukaan feministisen pedagogiikan näkökulmasta erilaisia vallan ja rakenteiden muotoja lähestytään kriittisesti huomioiden samalla monimuotoisuus sekä vallan monimuotoisuus (Elonheimo ym. 2022). Heikinheimo ehdottaa, että musiikinopettajien olisi tärkeä tutustua kokonaan uusiin tapoihin ja tehdä kasvatuksellista yhteistyötä myös toisten kulttuurien taiteilijoiden, tanssijoiden sekä näyttelijöiden kanssa (Heikinheimo, 2009). Länsimaisen taidemusiikin lainalaisuudet poikkeavat muista musiikkityyleistä, ja opettajien osaamisen laajentaminen voisi luoda feminististä ja antirasistista keskustelua jopa kansainvälisellä tasolla. Erityisesti Suomessa, jossa suuri osa musiikkikasvattajista ja kulttuuritoimijoista on valkoisia ja keskiluokkaisia (Koskela, 2023) on näkökulman laajentaminen intersektionaalisen feministisen pedagogiikan perspektiivistä tärkeää, jotta voimme puuttua olemassa oleviin vallan rakenteisiin ja toimiaksemme aktiivisesti antirasistisesti. Pölösen mukaan ”antirasistinen kasvatusta syntyy kasvattajan omasta antirasismista ja matka antirasistiseksi kasvattajaksi alkaa itsereflektiosta” (Pölönen, 2022, 97). Yhteistyö musiikkioppilaitosten ja muiden kulttuurien taiteentekijöiden edustajien välillä rikastaisi monimuotoisuutta sekä laajentaisi samalla lasten ja nuorten maailmankatsomusta.

Ilmastokriisit, luonnonkatastrofit sekä globaalit pandemiat ovat tehneet elämästämme entistä ennalta-arvaamattomampaa, ja tämä näkyy myös lasten ja nuorten romahtaneessa hyvinvoinnissa. Hyvärinen, Koistisen ja Koivusen mukaan feministisellä pedagogiikalla tehdään ympäristökriiseihin kytkeytyneet erot ja valta-asetukset näkyväksi sekä mahdollistetaan niiden herkkä ja kriittinen käsittely (Hyvärinen, Koistinen, & Koivunen, 2021). Globaalit kriisit vaikuttavat eri tavalla eri ihmisryhmiin, jolloin myös niiden tutkiminen intersektionaalisen suurennuslasin läpi on välttämätöntä. Koska instrumenttiopettaja on suuressa roolissa lapsen tai nuoren arjessa, myös tällaisten aiheiden käsittely on tarvittaessa tärkeää soittotunneilla. Musiikin yhteisellä tekemisellä ja onnistuneella pedagogiikalla turvallisessa tilassa voidaan jopa helpottaa henkisiä

oireita, jotka liittyvät maailman myllääviin tapahtumiin. Sutelan mukaan opettajan tehtävä on auttaa oppilaitaan kohtaamaan omia tunteitaan ja auttaa niiden säätelyssä (Sutela, 2022). Soittotunneilla oppilas saattaa näyttää paljonkin erilaisia tunteita, ja mikä olisikaan parempi paikka harjoitella niiden käsittelyä kuin rauhallinen luokkahuone tutun ja turvallisen opettajan ohjauksessa. Musiikki on myös aina täynnä tunteita, ja musiikin avulla voidaan pureutua oppilaiden hankalimpiinkin tunnekokemuksiin (Rauhamaa, 2022) lempeästi hyödyntämällä feminististä pedagogiikkaa.

4 POHDINTA

Nykypäivän instrumenttiopetuksessa tulisi korostaa enemmän kriittisyyttä sekä kyseenalaistamista. Perinteisen mestari ja kisälli -asetelman aktiivinen haastaminen on nykypäivän instrumenttiopettajan tärkeä tehtävä. Valta-asemien purkamiseksi voidaan myös instrumenttipedagogiikassa hyödyntää intersektionaalista feminististä pedagogiikkaa muun muassa tarkastelemalla opetusmateriaaleja, opetuksessa käytettävää kieltä sekä opetuksen yleisvaikutusta lapsen tai nuoren kasvatukselliseen hyvinvointiin.

Opettaja on ennen kaikkea olemassa oppilasta varten, ei ollakseen ylivertainen mestari. Instrumenttiopettajan on luonnollisesti tuotava soittotunneille ammattiosaamisensa musiikin lainalaisuuksista, kuten esiintymistraditioista ja merkintätavoista. Samalla on kuitenkin kyseenalaistettava historioitsijoiden käsitys länsimaisesta klassisesta musiikista ja luotava tilaa oppilaan omalle pohdinnalle sekä uuden luomiselle. Instrumenttiopetuksessa yksilöllisyys sekä henkilökohtaiset tarpeet oppimisen onnistumiseksi ovat keskiössä, jolloin oppijan kriittisyyden ja omien näkökulmien rohkaiseminen ovat soittotunneilla erityisen tärkeitä.

Musiikkiharrastus tai oma instrumentti voi olla lapselle ja nuorelle myös vahva osa omaa kehittyvää identiteettiä, jolloin kritiikki omaa soittoa kohtaa voidaan helposti ottaa myös hyökkäyksenä omaa itseään vastaan. Instrumenttiopettajan erityinen ammattitaito sensitiivisyydessä sekä näiden asioiden erottamisessa on ensisijaisen tärkeää, jotta oppilaalle voi syntyä terve suhde harrastukseensa. Erityisesti teini-ikäiset oppilaat ovat usein hyvin itsekriittisiä, jolloin instrumenttiopettajan lempeät opetusmenetelmät tukevat myös oppilaan tervettä kasvua.

Instrumenttiopettajan ja oppilaan välinen suhde on useimmiten vuosien mittainen, jolloin on väistämätöntä, että suhde kehittyy läheiseksi. Nuorena opettajana olen huomannut oppilaan kokonaisvaltaisen kohtaamisen tuovan haasteita instrumenttiopetuksessa. Joidenkin oppilaiden kohdalla ei ole aina niin helppoa tasapainotella asiassa pysymisen ja turvallisen aikuisena toimimisen välillä. Oppilaan täytyy ensisijaisesti voida olla oma itsensä instrumenttitunneilla ja tuoda myös omaa elämäänsä luokkahuoneeseen. Haasteita instrumenttiopettajalle luovat kuitenkin tilanteet, joissa oppilas jakaa soittotunneilla esimerkiksi vaikeita tai jopa traumaattisia asioita elämästään. Tällöin yhteinen

musiikintekeminen tulee erityisesti tarpeeseen, mutta instrumenttiopettajan on myös osattava tunnistaa oman ammattitaitonsa rajat. Hyvä yhteys esihenkilöstöön on tällaisissa tilanteissa välttämätön, ja instrumenttiopettajan on vaihtolovelvollisuuden rajoissa oltava herkästi yhteydessä heihin sekä oppilaan vanhempiin. Instrumenttiopettajan tehtävä ei ole toimia oppilaan terapeuttina, mutta kuunteleminen ja kokonaisvaltainen kohtaaminen ovat merkittävässä roolissa kahdenkeskisillä soittotunneilla.

Subjektiiivisten aineiden, kuten musiikin ja taiteen, opetuksessa on ainutlaatuisen tärkeää, että opettaja osaa luoda turvallisen tilan, jossa oppilaat uskaltavat tuoda esiin omat myös erivät mielipiteensä. Tämä lisää oppilaan omaa sisäistä motivaatiota ja antaa mahdollisuuden harjoitella konfliktitilanteiden rakentavaa ratkomista. Toisin kuin esimerkiksi joukkuelajiturheilun harrastamisessa musiikkiharrastuksessa sisäisen motivaation merkitys korostuu, sillä oppilaan harjoittelu jatkuu myös kotona. Musiikinopetus perustuu kaiken kaikkiaan luovuuteen sekä mielikuvituksen käyttöön, jotka toimiakseen tarvitsevat turvallisen oppimisympäristön. Koska instrumenttiopetus tapahtuu kahdenkeskisesti suljettujen ovien takana, opettajalla on valtava vastuu luoda tilasta turvallinen ja toimia pedagogisesti eettisesti.

Instrumenttiopettajan kuuluu noteerata oppilaiden erityiset taidot ja potentiaali, mutta etenkin länsimaisen klassisen musiikin kilpailuhenkisyys saattaa luoda turhia paineita joillekin oppilaille. Opettajan tehtäväksi tässäkin aiheessa jää oppilaan kuunteleminen. Ongelmia saattaa syntyä, kun vanhempien toiveet lapsen soittoharrastuksesta eivät kohtaa lapsen omien ajatusten kanssa. Tällöin opettajalta tarvitaan erityistä ammattitaitoa toimia oppilaan tukijana vanhempien luomassa ristitulella. Musiikkiharrastus on ennen kaikkea harrastus, ja opettajan on tärkeä voida tukea jokaista oppilastaan heidän omissa tavoitteissaan. Tavoitteista ääneen puhuminen ja yhteinen suunnittelu oppilaan kanssa ovatkin tarpeellisia aiheita soittotunneilla.

Useat viime vuosina julkaistut kirjat ja tutkielmat nostavat esiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin laskeviksi tekijöiksi viime aikojen kansainväliset tapahtumat, kuten koronapandemian, Venäjän hyökkäyssodan tai nyt tätä tutkielmaa kirjoittaessani uudelleen kärjistyneen Israelin Palestiinan konfliktin. Tarkasteltaessa lasten ja nuorten hyvinvointia feministiset näkökulmat ja vastaukset ovat arvokkaita myös instrumenttipedagogien työssä, ja ne auttavat konkreettisesti luomaan turvallisen oppimisympäristön lasten ja nuorten parissa. Feministinen lähestymistapa auttaa

tunnistamaan ja korjaamaan mahdollisia epätasa-arvoa aiheuttavia tekijöitä, ja samalla edistää oppimisen ja musiikin ilon kokemusta kaikille oppilaille. Instrumenttiopettajan opetustyyli, joka nojaa itsereflektointiin ja kriittisyyteen, mahdollistaa myös uusien ideoiden omaksumisen ja auttaa pysymään ajan tasalla pedagogisten käytäntöjen kehittyessä.

Erityisesti Suomessa, jossa musiikinopetus on monia muita maita institutionaalistuneempaa, on musiikkioppilaitoksilla tärkeä velvollisuus osallistua myös yhteiskunnalliseen pedagogiseen kehitykseen. Viimeisin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman muutos vuodelta 2017 on jo askel kohti entistä yhdenvertaisempaa musiikkikasvatusta Suomessa, mutta intersektionaalisen feministisen pedagogiikan näkökulman lisääminen opetussuunnitelmaan antaisi uudenlaisia apuvälineitä musiikkiopistojen toimintaan. Samoin instrumenttiopettajien koulutuksen yhä laajempi kehittäminen kohti intersektionaalisempaa feminististä pedagogiikkaa kasvattaisi myös yksittäisten opettajien työkalupakkia kohti yhdenvertaisempaa opetusta ja maailmaa.

LÄHTEET

Bassnett, S. 1986. *Feminist Experiences. The Women's Movement in Four Countries.* Lontoo: Allen & Unwin.

Bremner, N., Sakata, N. & Cameron, L. 2022. The outcomes of learner-centred pedagogy: A systematic review. Teoksessa *International Journal of Educational Development.* Amsterdam: Elsevier Ltd.

Bowden, P., Mummery, J. 2009. *Understanding Feminism.* Iso-Britannia: Acumen Publishing.

Crenshaw, K. 1989. Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *Yhdysvallat: University of Chicago.*

Elonheimo, A-M., Miettinen, S., Ojala, H. & Saresma, T. 2022. *Intersektionaalinen feministinen pedagogiikka.* Tampere: Vastapaino.

Freire, P. 2005. *Sorrettujen pedagogiikka.* (Suom. J. Kuortti). Tampere: Vastapaino.

Giroux, H. A., McLaren, P. 2001. *Kriittinen pedagogiikka.* (Suom. J. Vainonen). Tampere: Vastapaino.

Hantula, H. 2022. Tulva 2022(1–2). Saatavilla [www-muodossa: https://tulva.fi/lue/feminismin-aallot/](https://tulva.fi/lue/feminismin-aallot/) (haettu 12.10.2023).

Heikinheimo, Tapani. 2009. *Intensity of Interaction in Instrumental Music Lessons.* Taiteellisen tohtorintutkimuksen tutkielma. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Hendricks, K. S. 2018. *Compassionate music teaching.* Yhdysvallat: Rowman & Littlefield.

Hess, J. 2019. *Music Education for Social Change – Constructing an Activist Music Education.* Lontoo: Routledge.

Holley, L. C., Steiner, S. 2005. Safe Space: Student Perspectives on Classroom Environment. Teoksessa: Journal of Social Work Education, 41(1). Lontoo: Routledge, 49–64. Saatavilla www-muodossa: <https://doi.org/10.5175/JSWE.2005.200300343> (haettu 23.10.2023).

Honko, M. & Skinnari, K. 2020. Opettajien ja opettajaopiskelijoiden käsityksiä kielestä ja kielitietoisuudesta. Teoksessa Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 11(7).

Hooks, 1994. Teaching to Transgress: Education as the Practice of Freedom. Lontoo: Routledge.

Hurme, K., Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Juva: PS-kustannus.

Hyvärinen, P., Koistinen, A.-K., & Koivunen, T. 2021. Tuottavan hämmennyksen äärellä: näkökulmia feministiseen pedagogiikkaan ympäristökriisien aikakaudella. Sukupuolentutkimus, 34(1). Rovaniemi: Sukupuolentutkimuksen seura, 6–18.

Koshmanova, T., Ravchyna, T. 2019. Pedagogical Ethics for the Formation of Happy Students. Edulearn19 Proceedings, 10068–10071.

Koskela, M. 2023. Kohti moniäänisempää musiikkiluokkaa intersektionaalisen ajattelun keinoin. Teoksessa M.-L. Juntunen, H. Partinen (toim.) Musiikkikasvatus muutoksessa. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, 355–372.

Kärjä, A.-V. 2022. Musiikki, historia ja musiikin historian valkoisuus. Saatavilla www-muodossa: <https://blogit.uniarts.fi/post/musiikki-historia-ja-musiikin-historian-valkoisuus/>.

Laukkanen, A., Miettinen, S., Elonheimo, A.-M., Ojala, H. & Saresma, T. 2018. Feministisen pedagogiikan ABC opas ohjaajille ja opettajille. Tampere: Vastapaino.

Lehtonen, J. 2010. ”Kaikki kuvatkin on sellaisia: isä, äiti ja lapsi”: Heteronormatiivisuus eri koulutusasteilla. Teoksessa M. Suortamo, L. Tainio, E. Ikävalko, T. Palmu & S. Tani (toim.) Sukupuoli ja tasa-arvo koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus, 87–110.

Malinowska A. 2020. Waves of Feminism. Teoksessa K. Ross, I. Bachmann, V. Cardo, S. Moorti & M. Scarcelli (toim.) The International Encyclopedia of Gender, Media, and Communication. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Olusegun, S. 2015. Constructivism Learning Theory: A Paradigm for Teaching and Learning. Intia: International Organization of Scientific Research. Saatavilla www-muodossa: <https://iosrjournals.org/iosr-jrme/papers/Vol-5%20Issue-6/Version-1/I05616670.pdf> (haettu 14.9.2023).

Opetushallitus 2010. Koulu 3.0. Helsinki: Opetushallitus. Saatavilla www-muodossa: https://web.archive.org/web/20100415050925/http://www.oph.fi/download/121845_koulu_3.0.pdf.

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Määräys OPH/2069/2017. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2017. Kielitietoinen opetus - kielitietoinen koulu. Helsinki: Opetushallitus.

Pölönen, M. 2022. Kohti antirasistista draamaopetusta - Hahmotelmia valkoisen opettajan työkalupakkiin. Teoksessa A-M. Elonheimo (toim.) Intersektionaalinen feministinen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 95–102.

Rauhamaa, R. 2022. Musiikki auttaa käsittelemään torjuttuja tunteita. Saatavilla www-muodossa: <https://www.uniarts.fi/artikkelit/ilmiot/musiikki-auttaa-kasittelemaan-torjuttuja-tunteita/>. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasa: Vaasan Yliopisto.

Seta 2021. Sateenkaari oppilaitoksessa. Opas sateenkaarevasta yhdenvertaisuudesta ja turvallisemmasta toimintakulttuurista. Saatavilla www-muodossa: <https://setary.sharepoint.com/Setafitiedostoalue/Forms/AllItems.aspx?id=%2FSetafitiedostoalue%2FOppaat%2Desitteet%2Ddokumentit%2FSateenkaari%5Foppilaitoksessa%5F2021%2Epdf&parent=%2FSetafitiedostoalue%2FOppaat%2Desitteet%2Ddokumentit&p=true&ga=1>.

Stevanovic, M., Weiste, E. 2016. Opettajan valta-asema ja käytetyt opetusmenetelmät: Onko kaikilla varaa samoihin pedagogisiin ratkaisuihin? *Yliopistopedagogiikka* 23(2), 50–52. Saatavilla [www-muodossa: https://yliopistopedagogiikka.files.wordpress.com/2016/12/2016_02_stevanovic.pdf](https://yliopistopedagogiikka.files.wordpress.com/2016/12/2016_02_stevanovic.pdf) (haettu 3.11.2023).

Sutela, K. 2022. Näkyväksi tekemisen taito: Pedagoginen kohtaaminen opetuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tervaniemi, M., Huotilainen, M., Putkinen, V. & Saarikivi, K. 2015. Musiikin harrastaminen, aivot ja oppiminen. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tasa-arvosanasto. Saatavilla [www-muodossa: https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto](https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto).

Thomas-Durrell, L. 2023. (Re)Imagining Intersectionality: Holistic Acceptance in Music Education. Teoksessa K. S. Hendricks (toim.) *The Oxford Handbook of Care in Music Education*. Oxford: Oxford Handbooks, 168–178.

Toom, A., Husu J. & Tirri K. 2015. *Cultivating Student Teachers' Moral Competencies in Teaching during Teacher Education*. Bingley: Emerald Group Publishing Limited.

Tynjälä, P. 1999. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Yle 2016. Opettajakin voi olla rasisti - "Pitäisi myöntää, että on olemassa ennakkoluuloja". Saatavilla [www-muodossa: https://yle.fi/a/3-8980278](https://yle.fi/a/3-8980278).

Ylitapio-Mäntylä, O., Vaattovaara, V., Jauhiainen, A. & Lahelma, E. 2017. Feministinen kasvatustutkimus: marginaalista osallisuuden vahvistajaksi. Teoksessa A. Toom, M. Rautiainen & J. Tähtinen (toim.) *Toiveet ja todellisuus: Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa*. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 143–165.